

Закон про академічну доброчесність

Верховна Рада України 18 грудня 2025 року ухвалила у другому читанні законопроект №10392 «**Про академічну доброчесність**», який уперше формує **єдині комплексні законодавчі межі академічної доброчесності** в системі освіти і науки – від загальної середньої до вищої освіти, науки, наукових досліджень, експертизи та присудження наукових ступенів і вчених звань.

Документ визначає цінності, принципи та правила академічної доброчесності, встановлює види порушень, процедури їх розгляду, механізми реагування та санкції, а також чітко розмежовує відповідальність осіб та інституцій.

Що врегульовує Закон

Єдине визначення академічної доброчесності

Закон визначає академічну доброчесність як сукупність цінностей, принципів і правил, яких мають дотримуватися всі суб'єкти академічної діяльності під час навчання, викладання, наукової та науково-технічної діяльності.

Базовими цінностями визначено: чесність, довіру, повагу до авторства та гідності, справедливість, відповідальність, стійкість і рішучість у дотриманні доброчесних практик.

Закон поширюється на:

- освітню діяльність закладів освіти всіх рівнів;
- наукову та науково-технічну діяльність;
- навчальну діяльність здобувачів освіти;
- створення, рецензування та оприлюднення академічних творів;
- вступні випробування, конкурси, олімпіади;
- присудження ступенів освіти, наукових ступенів, присвоєння вчених і педагогічних звань;
- процедури внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості освіти й науки;
- оцінювання наукових установ.

Порушення академічної доброчесності

Закон закріплює перелік основних порушень, зокрема:

- академічний плагіат;
- фабрикацію та фальсифікацію даних;
- відчуження та приписування авторства;
- несамотійне виконання завдань і недозволену допомогу;
- недоброчесне оцінювання;
- академічний саботаж;
- схиляння до порушення академічної доброчесності;
- інституційні порушення академічної доброчесності.

Окремо врегульовано використання результатів, згенерованих комп'ютерними програмами: такі матеріали не можуть вважатися авторськими, якщо факт їх використання не зазначено.

Процедури та гарантії

Закон встановлює процедуру розгляду повідомлень про порушення академічної доброчесності, яка передбачає визначені строки, права сторін, обов'язок закладів освіти й наукових установ ухвалювати рішення, механізми запобігання конфлікту інтересів і можливість оскарження таких рішень. Закріплено презумпцію академічної доброчесності.

Академічна відповідальність і санкції

Законом визначено перелік санкцій залежно від статусу особи, зокрема:

- **для педагогічних і науково-педагогічних працівників, науковців** – від попередження та інших обмежень до звільнення з посади, позбавлення ступенів, звань, участі в конкурсах і керівництві дослідженнями;
- **для здобувачів освіти** – від повторного виконання робіт до відрахування;
- **для закладів освіти й наукових установ** – інституційні санкції, включно з відмовою в акредитації, позбавленням права присуджувати ступені чи зниженням оцінки державної атестації.

Система забезпечення академічної доброчесності в закладах

Заклади освіти та наукові установи зобов'язані:

- мати внутрішню систему забезпечення академічної доброчесності;
- затвердити внутрішні політики, процедури та уповноважені органи;

- забезпечити прозорий порядок розгляду повідомлень про порушення;
- оприлюднювати внутрішні акти та результати розгляду таких повідомлень;
- використовувати програмні засоби для виявлення ознак порушень доброчесності.

Керівники закладів освіти та наукових установ несуть **персональну відповідальність** за функціонування цих систем.

Реєстр та заборона недоброчесних практик

Законом передбачено створення **Реєстру осіб, щодо яких застосовано обмеження за порушення академічної доброчесності**, що має забезпечити прозорість рішень і посилити довіру до документів про освіту, наукових ступенів і вчених звань.

Також **забороняється реклама та посередництво у створенні академічних творів на замовлення**; такі дії прямо віднесено до порушень академічної доброчесності з відповідними правовими наслідками.

Джерело:

<https://mon.gov.ua/news/verkhovna-rada-ukhvalyla-zakon-shcho-vstanovliuie-iedyni-pravyla-dobrochesnosti-v-osviti-i-nautsi>